

Yleisradion hallintoneuvostolle
cc katri.olmo@yle.fi

Viite: Lausuntopyyntöne 1.4.2020

Lausunto Yleisradion strategialuonnoksesta

Medialiitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Yleisradion 1.4.2020 päivätystä strategialuonnoksesta.

Pääviestit

- 1. Tehtävä.** Suomalaisille ja suomalaiselle yhteiskunnalle on tärkeää varmistaa moniääninen mediatarjonta. Yleisradion tarjonta on kaikkien saatavilla, mutta pyrkimys tavoittaa jokainen suomalainen johtaa haitalliseen markkinaosuuskilpailuun. Yleisradion strategialuonnoksen nojalla yhtiön tarkoitus ei ole riittävän erottuva yksityisistä toimijoista, eikä myöskään yhtiötä koskeva erityislaki tuo yhtiön tehtävään riittävää selkeyttä. Sekä lakia että strategiaa olisi tarpeen kirkastaa.
- 2. Yhteistyö.** Yhteistyö on sinänsä kannatettava asia. Yleisradio voisi avata esimerkiksi digitaalisten tekstityspalveluiden ja datan hyödyntämisen kehitystuloksia muiden toimijoiden käyttöön. Yleisradion tulisi kuitenkin ennen kaikkea pyrkiä minimoimaan aiheuttamiaan markkinahäiriöitä.
- 3. Kilpailutilanne.** Kuten tuoreessa valtioneuvoston omistajapoliittisessa periaatepäätöksessä linjataan, valtion erityistehtävyhtiöt eivät saa vääristää kilpailua toimialallaan. Terveen ja toimivan markkinan kannalta Yleisradion tulisi pidättäytyä ohjelmistoon liittymättömästä tekstimuotoisesta uutisoinnista ja keskittyä yhteiskunnallista hyötyä tuottaviin kuva- ja äänisisältöihin. Näiden sisältöjen julkaiseminen ja kuluttaminen tulee pitää Yleisradion omilla alustoilla - julkisin varoin ei pidä ruokkia globaaleja alustajättejä.
- 4. Muuta.** Medialiitto toivoo hallintoneuvoston viestittävän eduskunnalle, että Yleisradion tehtävää tulee selkeyttää.

Vastaukset esitettyihin kysymyksiin

1. Miten hyvin Yleisradion tehtävä toteutuu strategiassa yhtäältä suomalaisten ja toisaalta suomalaisen yhteiskunnan kannalta?

Medialiiton mielestä strategiassa on tarpeen kirkastaa, mikä on yhteiskunnan kannalta välttämätöntä ja muusta tarjonnasta erottuvaa sisältöä, joka tuo aidosti lisäarvoa suomalaisten mediamaisemaan ja johon on perusteltua käyttää julkista rahaa. Painopiste tulisi olla liikkuvassa kuvassa ja äänessä, ja tämä tulisi todeta selvästi strategiassa.

Strategialuonnoksen mukaan Yleisradion tarkoitus erottaa Ylen muista. Yhtiön tarkoitus on luonnoksessa määritelty seuraavasti:

Lisäämme ymmärrystä toisistamme ja maailmasta, vahvistamme suomalaista yhteiskuntaa ja kulttuuria.

Vastaava tarkoitus on myös yksityisellä suomalaisella medialla. Niin uutismedia kuin myös esimerkiksi kirjallisuus lisää ymmärrystä maailmasta ja toisista ihmisistä ja vahvistaa siten yhteiskuntaa ja kulttuuria. Siten Yleisradion tarkoitus ei erottele sitä muista medioista.

Strategialuonnos korostaa Yleisradion roolia luotettavan tiedon välittäjänä erityisesti poikkeusoloissa. Tältäkin osin voidaan todeta, että samaa tehtävää toteuttavat myös riippumattomat, yksityisesti omistetut mediat.

Strategialuonnoksen mukaan Yleisradio palvelee kaikkia ja tavoittaa kaikki suomalaiset. Yleisradion on lakiin kirjatun tehtävänsä nojalla tuotava julkisen palvelun ohjelmistotarjontansa ”jokaisen saataville”. Saataville saattaminen ei kuitenkaan tarkoita, että jokaisen suomalaisen todella tulisi käyttää Yleisradion palveluita. Muidenkaan verorahoitteisten julkisten palvelujen lähtökohtana ei ole, että jokainen suomalainen käyttää niitä. Riittävää on, että Yleisradion televisio- ja radio-ohjelmisto eli audiovisuaaliset ja audiopalvelut ovat kaikkien saatavilla.

Kaikkien suomalaisten tavoittamisen sijasta strategiassa pitäisi puhua suomalaisten palvelemisesta. Näin strategia korostaisi kansalaisten tarpeita Yleisradion markkinaosuustarpeiden sijaan. Yleisradiolla voi olla olemassaolon oikeutus ilman, että jokainen suomalainen käyttää yhtiön palveluita.

2. Kumppanuudet – yhteistyö niin media-alan sisällä kuin yhteiskunnan muiden toimijoiden kanssa – ovat Ylelle tärkeitä. Miten tämä näkyy strategiassa?

Strategialuonnos pyrkii ohjaamaan Yleisradiota yhteistyöhön ja kumppanuuksiin. On kuitenkin tärkeää ottaa huomioon, ettei yhteistyö poista Yleisradion toiminnasta aiheutuvia haittoja yksityisille toimijoille, erityisesti suomalaiselle lehdistölle.

Strategiassa tulisi kirkastaa paremmin, miten Yleisradio voisi auttaa siinä, ettei tiedonvälitys jää missään oloissa vain valtionyhtiön varaan. Yleisradion tulisi aktiivisesti pyrkiä omalla toiminnallaan minimoimaan aiheuttamia markkinahäiriöitä ja varmistamaan median moniäänisyys ja alueellinen kattavuus.

Yleisradio tavoittelee vahvaa digitaalista kehitystä. Digitaalisuus tuo mukanaan yhteistyömahdollisuuksia. Kun Yleisradio esimerkiksi kehittää tekstityspalveluja tekoälyyn pohjautuen tai panostaa datan hyödyntämiseen, kehitystyöstä saatavat hyödyt tulisi saattaa koko kotimaisen mediakentän käyttöön.

3. Media ja sen kulutus muuttuvat nopeasti, niin myös alan kansainvälinen kilpailutilanne. Ottaako strategia nämä asiat tarpeeksi hyvin huomioon?

Strategialuonnos ei ota riittävästi huomioon verorahoitetun Yleisradion toiminnan vaikutuksia muihin markkinatoimijoihin.

Valtioneuvoston omistajapoliittisessa periaatepäätöksessä (8.4.2020) linjataan, etteivät valtion erityistehtävayhtiöt saa vääristää kilpailua toimialallaan.

Yleisradion tulisi noudattaa suurta pidättyvyyttä tekstimuotoisessa uutisoinnissa. Suomalaisen lehdistön ansaintaa on rapauttanut mainoseurojen kiihtyvä siirtyminen isoille kansainvälisille alustayhtiöille. Mainosrahoituksen vähentyessä sisältötuottojen merkitys lehdille on kasvanut. Maksuttomalla tekstimuotoisella uutistuotannolla Yleisradio iskee suoraan tähän lehdistön ansainnan toiseen kivijalkaan. Seuraukset median moniäänisyydelle ja alueelliselle kattavuudelle tulevat ennen pitkää olemaan surulliset, jos tilanteen annetaan jatkua. Toivomme hallintoneuvoston ohjaavan yhtiötä vastuullisempaan suuntaan median moniäänisyyden säilyttämiseksi – Yleisradion tulisi pidättyä tuottamasta ja julkaisemasta ohjelmistoihin liittymättömiä tekstimuotoisia sisältöjä.

Strategialuonnos nostaa esiin kansainväliset teknologiajätit ja käyttää niitä perusteena vahvistaa Yleisradion suhdetta lapsiin ja nuoriin. Yhtiö aikoo käyttää kolmansien osapuolten alustoja tavoittamaan yleisöjä, jotka eivät käytä Yleisradion omia alustoja. Nuorten tavoittaminen ja kilpailu kansainvälisten jättien kanssa ei kuitenkaan riitä perusteluksi mennä niiden syliin. Sisältöä voidaan vinkata somealustoilla, mutta sisältöjen julkaiseminen ja kuluttaminen on pidettävä Yleisradion omilla alustoilla. Ylen ei pidä julkisilla varoilla ruokkia globaaleja alustajättejä suomalaisten datalla. Näin eivät tee yksityisetkään mediayhtiöt.

Kaiken kaikkiaan Yleisradion strategiana ei voi olla kilpailun lisääminen niistä palveluista, joita yksityiset toimijat jo tarjoavat.

Strategialuonnoksen mukaan Yleisradio aikoo paisuttaa toimintaansa myös tapahtumatuotantoon: ”Media on jo muutakin kuin perinteisiä sisältöjä – tapahtumista tulee aiempaa isompi asia Ylelle.”

Yleisradion toiminnan laajentaminen julkisen televisio- ja radiopalvelun ulkopuolelle kertoo paitsi siitä, että yhtiö ei ota riittävästi huomioon toimintansa kilpailuvaikutuksia, myös siitä, että yhtiöllä on käytettävissään liikaa julkista rahaa. Tässäkin kohden hallintoneuvoston olisi syytä painaa jarrua.

4. Muita kommentteja strategiasta?

Laissa säädetty Yleisradion tehtävä on rajaton. Tässä piilee ongelman ydin. Strategia lähtee epäselvän tehtävän pohjalta jokaiselle jotakin -ajattelusta. Hallintoneuvoston tulisi yhtiön valvojana ja veronmaksajien edustajana viestittää eduskunnalle, että Yleisradion tehtävää on tarpeen uudelleenarvioida.

Medialiitto ry

Jukka Holmberg
toimitusjohtaja

Satu Kangas
johtaja, elinkeinopolitiikka

Medialiitto on media-alan ja graafisen teollisuuden yritysten edunvalvontajärjestö. Jäsenjärjestömmme ovat Aikakausmedia, Graafinen Teollisuus, RadioMedia, Sanomalehtien Liitto ja Suomen Kustannusyhdistys. Yhdessä edustamme noin 700:aa yritystä uutismedian, aikakausmedian, kirjojen ja oppimateriaalin kustantamisen sekä painamisen, radio- ja tv-toiminnan ja jakelun alueilla. Media-alan ja painoalan yritykset työllistävät Suomessa suoraan 22 000 henkilöä ja yritysten yhteenlaskettu liikevaihto on 4,4 miljardia euroa.